

ذخایر نفت جهان

تهیه کننده: دکتر حسن گل شیرازی

۱- ذخایر اثبات شده نفت امریکای شمالی

اولین چاه نفت در سال ۱۸۵۹ میلادی در پنسیلوانیای آمریکا حفر شد. بیش از دو سوم حفاری‌های جهان در خصوص منابع هیدروکربوری (نفت و گاز) در آمریکا و کانادا که فقط یک هفتم مناطق تولیدی جهان را شامل می‌شود صورت گرفته است. اگر حفاری‌های انجام شده در آمریکای شمالی را با دیگر نقاط جهان مقایسه کنیم، چنین استنتاج می‌شود که تعداد کمی از میادین نفت و گاز در جهان تاکنون کشف شده است.

به علت روند افزایش قیمت نفت از سال ۱۹۷۳ فعالیت‌های اکتشافی بین سال‌های ۱۹۷۳ تا ۱۹۸۳ رشد چشمگیری داشته است (۵۰ درصد) و موجب حفر بیش از ۲۰۰ هزار حلقه چاه تولیدی در آمریکا شد.

جدول شماره ۲ نشان دهنده ذخایر اثبات شده نفت آمریکای شمالی است.

بر اساس جدول شماره ۲ ذخایر نفت آمریکای شمالی طی سال‌های ۱۹۷۹ تا ۲۰۰۰ رو به کاهش بوده است. در منطقه امریکای شمالی کشور کانادا کمترین و امریکا بیشترین ذخایر اثبات شده نفت را دارا هستند. این منطقه از جهان حدود ۶/۱ درصد از کل ذخایر نفت جهان را به خود اختصاص داده است.

۲- ذخایر اثبات شده نفت امریکای جنوبی و مرکزی

بیشترین ذخایر اثبات شده نفت در این منطقه از جهان را کشور ونزوئلا با حدود ۷۶/۹ میلیارد بشکه نفت در اختیار دارد. میزان ذخایر ونزوئلا طی سال‌های ۱۹۷۹ تا ۲۰۰۰ روند صعودی داشته است. ذخایر این کشور از ۱۷/۹ میلیارد بشکه در سال ۱۹۷۹ به ۵۸/۵ میلیارد بشکه در سال ۱۹۸۹ و به ۷۶/۹ میلیارد بشکه در سال ۲۰۰۰ افزایش یافته است. به عبارت دیگر در طی سال‌های ۱۹۷۹ تا ۱۹۸۹ میزان ذخایر ونزوئلا به بیش از ۳ برابر و در سال ۲۰۰۰ نسبت به سال ۱۹۷۹ به بیش از ۴ برابر افزایش یافته است.

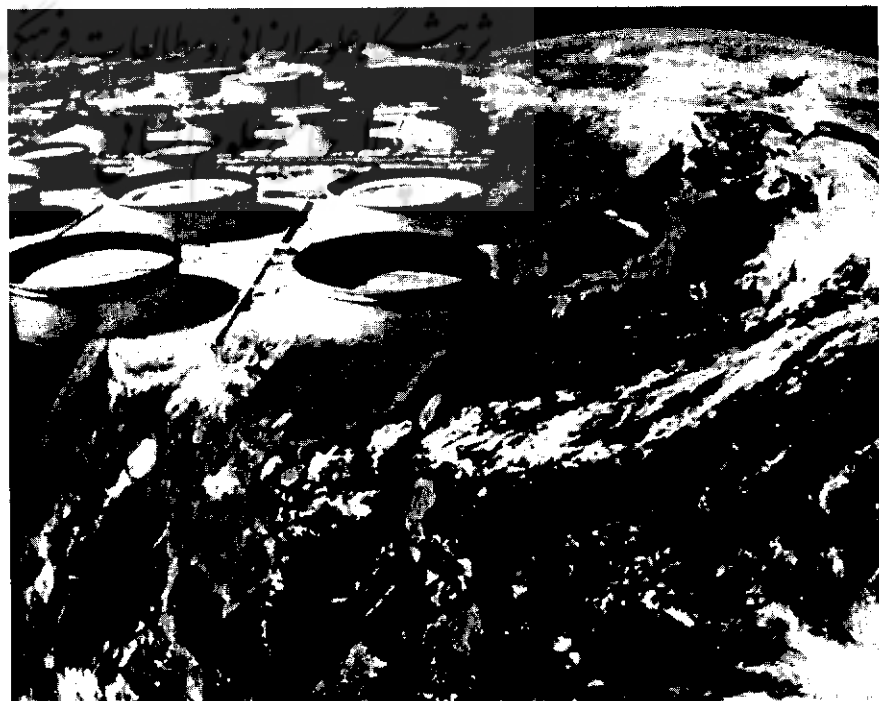
ونزوئلا معادل ۷/۳ درصد ذخایر اثبات شده نفت جهان و بیش از ۹ درصد ذخایر نفت کشورهای اوپک را به خود اختصاص داده است، بعد از ونزوئلا بیشترین ذخیره نفت را کشور برزیل دارد، به طوری که ذخایر این کشور از ۱/۲

بیش از ۸۰ درصد مناطق نفتی جهان در ۲ خط کمربندی قرار گرفته‌اند (شکل شماره ۱) یک خط از آلاسکا به آلبرتا (کانادا) و به مرکز غربی آمریکا و از آنجا به مکزیک و ونزوئلا ادامه پیدا می‌کند و دومین خط از شمال کشورهای مشترک‌المنافع به طرف جنوب و غرب سبیری، حوزه دریای خزر، خاورمیانه و آفریقای شمالی امتداد دارد. (در خط کمربندی دوم باید میادین دریای شمال را هم اضافه کرد).

۲۸/۵ - ۱۴/۳ درصد از مناطق نفت خیز جهان به دوره اول زمین‌شناسی (Paleozoic)، ۵۴/۵-۴۴/۴ درصد به دوره دوم زمین‌شناسی (Mesozoic) و ۳۱/۲-۲۷/۰ درصد به دوره سوم زمین‌شناسی (Cenozoic) تعلق دارد.

در جهان بیش از ۶۰۰ حوزه رسوبی وجود دارد که از این تعداد فقط ۲۰۰ حوزه به طور کامل شناسایی شده‌اند، از مجموع این حوزه‌ها تعداد ۴۰۰ حوزه در نواحی خشکی و ۲۰۰ حوزه دیگر زیر آب‌ها و تا عمق ۲۰۰۰ متری زمین قرار دارند.

میزان ذخایر ۴۰ میدان نفتی جهان بین ۵ تا ۵۰ میلیارد بشکه است. جدول شماره ۱ تقسیم‌بندی این میادین را بر اساس حجم ذخایر قابل استحصال آنها نشان می‌دهد. بین سال‌های ۱۹۵۰ تا ۱۹۷۰ ذخایر نفت جهان ۱۲ برابر و طی سال‌های ۱۹۷۰ تا ۲۰۰۰ به حدود دو برابر افزایش یافته است، به عبارت دیگر ذخایر نفت جهان از ۵۷۲ میلیارد بشکه در سال ۱۹۷۰ به ۱۰۴۶ میلیارد بشکه در سال ۲۰۰۰ افزایش یافته است. ذخایر اثبات شده نفت کشورهای اوپک (OPEC) بین سال‌های ۱۹۷۹ تا ۲۰۰۰ به دو برابر افزایش یافته و میزان ذخایر نفت کشورهای OECD و غیر اوپک در طی سال‌های مذکور تقریباً ثابت مانده است. گزارش حاضر سعی دارد میزان ذخایر نفت مناطق مختلف جهان را مورد بررسی قرار دهد.

جدول شماره ۱ - تقسیم‌بندی میادین نفتی جهان براساس حجم ذخیره قابل استحصال

ذخایر قابل استحصال (میلیون بشکه)	۱۰۰۰۰۰	۱۰۰۰۰۰۰	۱۰۰۰۰۰۰۰	۱۰۰۰۰۰۰۰۰	۱۰۰۰۰۰۰۰۰۰	۱۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰	۱۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰	۱۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰	۱۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰	۱۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰	تعداد میادین
۲	۴۰	۳۲۸	۹۷۱	۸۹۵	۱۱۰۹	۲۱۲۸	۷۱۱۲	۱۰۸۴۹	۱۱۷۵۱	۶۰۱۵	۴۱۲۰۰

بهره‌برداری از آنها در سال ۱۹۷۱ آغاز شد. در سال ۱۹۷۴ میدان Statfjord واقع در دریای شمال کشف و بهره‌برداری از میدان مذکور در سال ۱۹۷۹ آغاز شد. اولین میدان نفتی این کشور در سال ۱۹۶۹ به نام Forties واقع در شرق دریا کشف شد و بهره‌برداری از آن در سال ۱۹۷۵ آغاز شد. در سال ۱۹۷۳ میدان دیگری به نام Pipe واقع در مرکز دریای شمال کشف و بهره‌برداری از آن در سال ۱۹۷۶ آغاز شد.

در سال ۱۹۷۱ میدان Brent واقع در شمال شرقی جزیره اسکاتلند به وسیله Shell/Esso کشف و در سال ۱۹۷۶ بهره‌برداری از آن آغاز شد. میدان Brent ششمین میدان بزرگ نفتی انگلستان در بخش دریا محسوب می‌شود. جدول شماره ۴ نشان دهنده ذخایر اثبات شده نفت کشورهای اروپا است. بر اساس جدول شماره ۴ در بین کشورهای اروپایی (بدون کشورهای مشترک المنافع) تنها ذخایر اثبات شده نفت کشور دانمارک در طی سال‌های ۱۹۷۹ تا ۲۰۰۰ روند افزایشی نشان

جدول شماره ۲ - ذخایر شناخته شده نفت امریکای شمالی

ارزاق: میلیارد بشکه

کشور	سال	۱۹۷۹	۱۹۸۹	۱۹۹۹	درصد در جهان	۲۰۰۰	درصد در جهان
امریکا	۳۳/۷	۳۳/۶	۲۸/۶	۲/۸	۲۹/۷	۲/۸	
کانادا	۸/۱	۸/۴	۶/۸	۰/۷	۶/۴	۰/۶	
مکزیک	۳۱/۳	۵۶/۴	۲۸/۴	۲/۷	۲۸/۳	۲/۷	
جمع کل	۷۳/۱	۹۸/۴	۶۳/۸	۶/۲	۶۴/۴	۶/۱	

BPAmoco: 1999, 2000, 2001

برزیل ۰/۱ درصد.

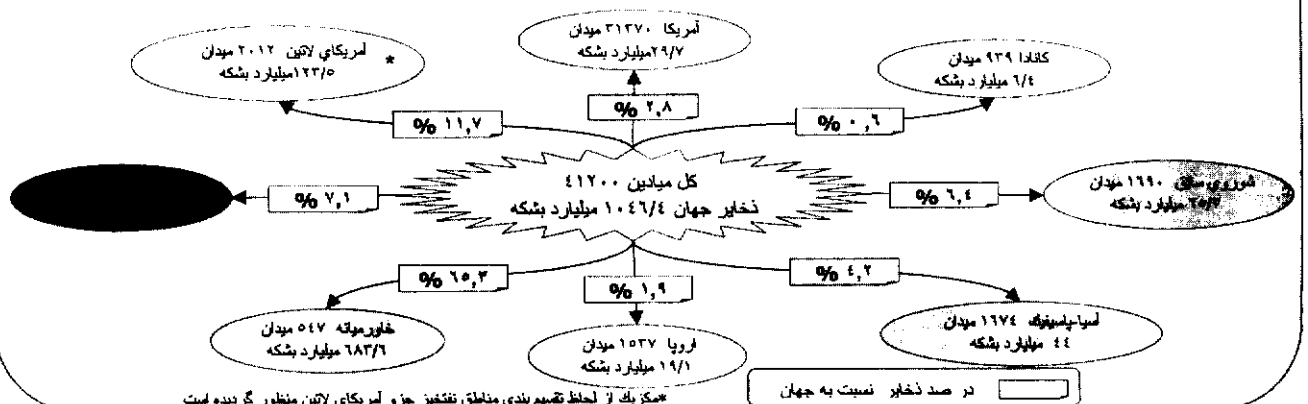
۳- ذخایر اثبات شده نفت اروپا

در بین کشورهای اروپایی (بدون کشورهای مشترک المنافع) بیشترین ذخایر نفت را در سال ۲۰۰۰ کشور نروژ با ۹/۴ میلیارد بشکه دارا بوده است.

مهمترین میادین نفتی کشور نروژ در سال ۱۹۷۰ به نام‌های Tor و Ekofisk واقع در جنوب دریای شمال (بخش نروژ) کشف و

میلیارد بشکه در سال ۱۹۷۹ به ۸/۱ میلیارد بشکه در سال ۲۰۰۰ افزایش یافته است. ذخایر این کشور در سال ۲۰۰۰ نسبت به سال ۱۹۷۹ به ۷ برابر افزایش یافته است. در مجموع مناطق آمریکای جنوبی و مرکزی معادل ۹/۰ درصد ذخایر اثبات شده نفت جهان را در سال ۲۰۰۰ به خود اختصاص داده است. کشورهایی که در منطقه فوق در سال ۲۰۰۰ نسبت به سال ۱۹۹۹ میزان ذخایرشان افزایش یافته است، عبارتند از ونزوئلا ۰/۳ درصد و

تقسیم بندی تعداد میادین نفتی جهان و ذخایر اثبات شده نفت خام آنها در آغاز قرن بیست و یکم

جدول شماره ۳- ذخایر شناخته شده نفت آمریکای جنوبی و مرکزی

ارقام: میلیارد بشکه

کشور	سال	۱۹۷۹	۱۹۸۹	۱۹۹۹	درصد در جهان	۲۰۰۰	درصد در جهان
آرژانتین	۲/۴	۲/۳	۲/۷	۰/۳	۳/۱	۰/۳	در جهان
برزیل	۱/۲	۲/۸	۷/۳	۰/۷	۸/۱	۰/۸	در جهان
کلمبیا	۰/۷	۲/۱	۲/۶	۰/۲	۲/۶	۰/۲	در جهان
اکوادور	۱/۱	۱/۵	۲/۱	۰/۲	۲/۱	۰/۲	در جهان
پرو	۰/۷	۰/۴	۰/۴	—	۰/۳	—	در جهان
تسریناداد و تاباگو	۰/۷	۰/۵	۰/۶	۰/۱	۰/۷	۰/۱	در جهان
ونزوئلا	۱۷/۹	۵۸/۵	۷۲/۶	۷/۰	۷۶/۹	۷/۳	در جهان
سایر کشورها	۰/۶	۰/۶	۱/۲	۰/۱	۱/۴	۰/۱	در جهان
جمع کل	۲۵/۳	۶۸/۷	۸۹/۵	۸/۶	۹۵/۲	۹	در جهان

BPAmoco: 1999, 2000, 2001

ذخایر نفت اثبات شده ۱۷۰۰ میدان در شوروی سابق معادل ۶۵/۳ میلیارد بشکه در سال ۲۰۰۰ تخمین زده شده است (۶/۴ درصد جهان) سهم روسیه از این میزان ۴۸/۶ میلیارد بشکه است که ۷۴/۴ درصد ذخایر شوروی سابق و ۴/۶ درصد ذخایر اثبات شده جهان را در سال ۲۰۰۰ تشکیل می‌دهد. روسیه با رتبه هفتم در جهان یکی از مهم‌ترین مناطق نفت‌خیز دنیا بشمار می‌آید. کشورهای قزاقستان و آذربایجان به ترتیب با ۰/۸ و ۰/۷ درصد در رتبه‌های بعدی در این منطقه از جهان قرار دارند.

۵- ذخایر اثبات شده نفت خاورمیانه

ایران یکی از قدیمی‌ترین کشورهای نفتخیز جهان است و تاریخچه نفت آن از زمانی شروع شد که Loftus زمین شناس انگلیسی وجود نفت را در ایران در سال ۱۸۵۵ گزارش کرد. اولین اکتشاف میدان نفتی در بین کشورهای خلیج فارس میدان مسجد سلیمان در سال ۱۹۰۸ میلادی بود.

بعد از ایران کشورهای عراق در سال ۱۹۲۷، بحرین ۱۹۳۲، عربستان ۱۹۳۸، کویت ۱۹۳۸، قطر ۱۹۴۰، منطقه آزاد ۱۹۵۳، ابوظبی ۱۹۵۸ و دبی ۱۹۶۶ قرار دارند.

ایران بر اساس یکی از منابع آماری حدود ۸/۶ درصد ذخایر نفت جهان ۱۱/۵ درصد ذخایر اوپک و ۱۳/۱۲ درصد ذخایر خاورمیانه را به خود اختصاص داده است.

عربستان سعودی ۱/۴ ذخایر نفت جهان، ۳۸/۳ درصد ذخایر خاورمیانه و معادل ۳۲/۵ درصد ذخایر نفت کشورهای اوپک را دارد. این کشور با ۲۵ درصد ذخایر نفت جهان در رتبه اول قرار دارد. یکی از مهم‌ترین میدانی نفتی عربستان و جهان Ghawar نام دارد. میدان مذکور

نیمی از نفت تولیدی قزاقستان از این سه میدان به دست می‌آید. آذربایجان سومین دارنده ذخایر نفت در بین کشورهای شوروی سابق است. مهم‌ترین میدانی نفتی این کشور عبارتند از Neftechala, Karabagly و در نواحی آبی عمیق میدان نفتی Guneshli است.

می‌دهد. میزان حجم ذخایر نفت نیروژ در سال ۲۰۰۰ نسبت به سال ۱۹۷۹ حدود دو برابر افزایش یافته است. با این حال ذخایر کشور فوق در سال ۲۰۰۰ نسبت به سال ۱۹۹۹، ۱/۲ میلیارد بشکه کاهش یافته است. ۱۹ درصد ذخایر نفت جهان در این منطقه قرار دارد.

جدول شماره ۴- ذخایر شناخته شده نفت اروپا

ارقام: میلیارد بشکه

کشور	سال	۱۹۷۹	۱۹۸۹	۱۹۹۹	درصد در جهان	۲۰۰۰	درصد در جهان
دانمارک	۰/۴	۰/۸	۱/۱	۰/۱	۱/۱	۰/۱	در جهان
ایتالیا	۰/۶	۰/۷	۰/۶	۰/۱	۰/۶	۰/۱	در جهان
نیروژ	۵/۸	۱۱/۵	۱۰/۸	۱/۰	۹/۴	۰/۹	در جهان
رومانی	—	—	۱/۴	۰/۱	۱/۴	۰/۱	در جهان
انگلستان	۱۵/۴	۴/۳	۵/۲	۰/۵	۵/۰	۰/۵	در جهان
بقیه اروپا	۴/۴	۳/۲	۱/۶	۰/۲	۱/۶	۰/۲	در جهان
جمع کل	۲۶/۶	۲۰/۵	۲۰/۷	۲	۱۹/۱	۱/۹	در جهان

BPAmoco: 1999, 2000, 2001

جدول شماره ۵- ذخایر شناخته شده شوروی سابق

ارقام: میلیارد بشکه

کشور	سال	۱۹۷۹	۱۹۸۹	۱۹۹۹	درصد در جهان	۲۰۰۰	درصد در جهان
آذربایجان	—	—	۷/۰	۰/۷	۶/۹	۰/۷	در جهان
قزاقستان	—	—	۸/۰	۰/۸	۸/۰	۰/۸	در جهان
روسیه	—	—	۴۸/۶	۴/۷	۴۸/۶	۴/۶	در جهان
ترکمنستان	—	—	۰/۵	۰/۱	۰/۵	۰/۱	در جهان
ازبکستان	—	—	۰/۶	۰/۱	۰/۶	۰/۱	در جهان
بقیه کشورها	—	—	۰/۷	۰/۱	۰/۷	۰/۱	در جهان
جمع کل	۶۷/۰	۵۸/۴	۶۵/۴	۶/۵	۶۵/۳	۶/۴	در جهان

BPAmoco: 1999, 2000, 2001

۴- ذخایر اثبات شده نفت شوروی سابق

از حدود ۴۱۲۰۰ میدان نفتی در جهان حدود ۱۷۰۰ میدان متعلق به کشور شوروی سابق است. روسیه دارای بیش از ۹۰ میدان نفتی قابل توجه است که مهم‌ترین آنها در مناطق سیبری غربی قرار دارند.

بیشترین ذخایر اثبات شده در بین کشورهای شوروی سابق را پس از روسیه کشور قزاقستان دارا است.

بزرگترین میدانی نفتی قزاقستان در خشکی عبارتند از Tengiz, Uzen و Karachaganak که

حدود ۵۰ میلیارد بشکه ذخیره نهایی نفت دارد.

بر اساس همان منبع آماری کشور عراق بعد از عربستان سعودی با داشتن حدود ۱۱ درصد ذخایر نفتی جهان ۱۶/۵ درصد ذخایر خاورمیانه و ۱۳/۸ ذخایر اوپک در مقام دوم قرار دارد. جدول شماره ۶ نشان دهنده ذخایر نفت در کشورهای خاورمیانه است. بر اساس جدول شماره ۶، خاورمیانه بیش از ۶۵ درصد کل ذخایر نفت جهان را به خود اختصاص داده است که به ترتیب کشورهای عربستان، عراق، امارات، کویت و ایران مقام‌های اول تا پنجم را دارند. ذخایر اثبات شده کشور قطر در سال ۲۰۰۰ نسبت به سال ۱۹۹۹ حدود ۴ برابر افزایش یافته است، که نشان دهنده موفقیت‌های اکتشافی کشور فوق در بخش دریا است. پنج کشور فوق‌الذکر حدود ۶۴ درصد ذخایر نفت جهان را در اختیار دارند.

جدول شماره ۷- ذخایر شناخته شده نفت آفریقا

ارقام: میلیارد بشکه

کشور	سال	۱۹۷۹	۱۹۸۹	۱۹۹۹	درصد در جهان	۲۰۰۰	درصد در جهان
الجزایر	۸/۴	۹/۲	۹/۲	۹/۲	۰/۹	۹/۲	۰/۹
آنگولا	۱/۲	۲/۰	۵/۴	۵/۴	۰/۵	۵/۴	۰/۵
کامرون	۰/۱	۰/۴	۰/۴	۰/۴	-	۰/۴	-
کنگو	۰/۴	۰/۸	۱/۵	۱/۵	۰/۱	۱/۵	۰/۱
مصر	۳/۱	۴/۵	۲/۹	۲/۹	۰/۳	۲/۹	۰/۳
گوانیا	-	-	-	-	-	-	-
گابن	۰/۵	۰/۷	۲/۵	۲/۵	۰/۳	۲/۵	۰/۳
لیبی	۲۳/۵	۲۲/۸	۲۹/۵	۲۹/۵	۲/۹	۲۹/۵	۲/۹
نیجریا	۱۷/۴	۱۶/۰	۲۲/۵	۲۲/۵	۲/۲	۲۲/۵	۲/۲
تونس	۲/۳	۱/۸	۰/۳	۰/۳	-	۰/۳	-
بقیه کشورها	۰/۱	۰/۶	۰/۶	۰/۶	۰/۱	۰/۶	۰/۱
جمع کل	۵۷/۰	۵۸/۸	۷۴/۸	۷۴/۸	۷/۳	۷۴/۸	۷/۳

BPAmoco: 1999, 2000, 2001

بعد از چین کشور مالزی با ۰/۵ درصد ذخایر نفت جهان بیشترین ذخیره را در این منطقه دارا است. ذخایر اثبات شده نفت مالزی در طی سال‌های ۱۹۹۹-۱۹۷۹ روند افزایشی نشان می‌دهد. تمام میادین نفت و گاز کشور مالزی در بخش آبی قرار دارند.

جدول شماره ۸ نشان دهنده ذخایر اثبات شده نفت در آسیا - پاسیفیک است.

بر اساس جدول شماره ۸ میزان ذخایر اثبات شده نفت کشورهای آسیا- پاسیفیک بین سال‌های ۲۰۰۰-۱۹۷۹ تا حدودی ثابت مانده است این منطقه ۴/۲ درصد از ذخایر نفت جهان در سال ۲۰۰۰ را به خود اختصاص داده است.

۸- ذخایر اثبات شده نفت کشورهای

OPEC, OECD و Non-OPEC

تأسیس اوپک در سال ۱۹۶۰ میلادی به وسیله کشورهای ایران، عراق، کویت، عربستان سعودی و ونزوئلا صورت گرفت. کشورهایی که بعداً به عضویت اوپک درآمدند عبارت بودند از قطر در سال ۱۹۶۱، اندونزی ۱۹۶۲، لیبی ۱۹۶۷، ابوظبی و الجزایر ۱۹۶۹، نیجریا ۱۹۷۱، اکوادور ۱۹۷۳، امارات ۱۹۷۴ و گابن ۱۹۷۵.

کشور اکوادور تا سال ۱۹۹۲ و گابن تا سال ۱۹۹۵ عضو اوپک بودند. امروزه اوپک از یازده کشور تشکیل شده است. وظایف اوپک از ابتدا تعیین قیمت نفت، جلوگیری از کاهش قیمت، تعیین حجم تولید، کنترل تولید نفت و کنترل طول عمر منابع نفتی و... بوده است.

بر طبق جدول شماره ۱۱ در بین اعضای اوپک کشورهای ایران، عربستان، اندونزی، عراق، کویت، نیجریه، ونزوئلا و امارات، میزان ذخایر شان

نشان می‌دهد. در بقیه کشورهای آفریقایی میزان ذخایر نفت رو به کاهش و یا ثابت مانده است. ذخایر کل نفت منطقه آفریقا در طی سال‌های

جدول شماره ۶- ذخایر شناخته شده نفت خاورمیانه

ارقام: میلیارد بشکه

کشور	سال	۱۹۷۹	۱۹۸۹	۱۹۹۹	درصد در جهان	۲۰۰۰	درصد در جهان
ایران	۵۸/۰	۹۲/۹	۸۹/۷	۸۹/۷	۸/۶	۸۹/۷	۸/۶
عراق	۳۱/۰	۱۰۰/۰	۱۱۲/۵	۱۱۲/۵	۱۰/۸	۱۱۲/۵	۱۰/۸
کویت	۶۸/۵	۹۷/۱	۹۶/۵	۹۶/۵	۹/۲	۹۶/۵	۹/۲
عمان	۲/۴	۴/۳	۵/۳	۵/۳	۰/۵	۵/۵	۰/۵
قطر	۳/۸	۴/۵	۳/۷	۳/۷	۱/۳	۱۳/۲	۰/۴
عربستان سعودی	۱۶۶/۵	۲۵۷/۶	۲۶۳/۵	۲۶۳/۵	۲۵/۰	۲۶۱/۷	۲۵/۰
سوریه	۲/۰	۱/۷	۲/۵	۲/۵	۰/۲	۲/۵	۰/۲
امارات	۲۹/۴	۹۸/۱	۹۷/۸	۹۷/۸	۹/۳	۹۷/۸	۹/۳
یمن	-	۴/۰	۴/۰	۴/۰	۰/۴	۴/۰	۰/۴
بقیه کشورها	۰/۲	۰/۱	۰/۱	۰/۱	-	۰/۲	-
جمع کل	۳۶۱/۸	۶۶۰/۳	۶۷۵/۶	۶۷۵/۶	۶۵/۳	۶۸۳/۶	۶۵/۳

BPAmoco: 1999, 2000, 2001

مذکور روند افزایشی نشان می‌دهد. ذخایر نفت آفریقا در سال ۲۰۰۰ نسبت به سال ۱۹۹۹ تقریباً ثابت مانده است. در این منطقه ۷/۲ درصد از ذخایر نفت جهان قرار دارد.

۷- ذخایر اثبات شده نفت آسیا- پاسیفیک

در بین کشورهای منطقه آسیا- پاسیفیک بیشترین میزان ذخایر نفت را کشور چین با ۲/۳ درصد در جهان دارا است. در سال ۱۹۴۹ میلادی در کشور چین فقط سه میدان نفتی و ۲ میدان گازی کشف شده بود، ولی امروزه بیش از ۳۳۴ میدان نفتی در کشور چین کشف شده است که نشان دهنده موفقیت در فعالیتهای اکتشافی است.

۶- ذخایر اثبات شده نفت آفریقا

کشور لیبی بین کشورهای آفریقایی بیشترین ذخیره نفت را داراست.

لیبی دارای ۳۵ میدان نفتی است و با داشتن ۲/۹ درصد ذخایر نفت جهان در بین کشورهای آفریقایی در رتبه اول قرار دارد.

نیجریه از نظر ذخایر نفت مقام دوم را بین کشورهای آفریقایی دارد. جدول شماره ۷ نشان‌دهنده ذخایر اثبات شده نفت در کشورهای آفریقایی است. بر اساس جدول ذخایر کشور آنگولا در طی سال‌های ۲۰۰۰-۱۹۷۹ حدود ۵ برابر افزایش یافته است.

بعد از آنگولا کشورهای گابن و کنگو میزان ذخایر شان طی سال‌های فوق روند صعودی

جدول شماره ۸ - ذخایر شناخته شده نفت آسیا پاسیفیک

ارقام: میلیارد بشکه

کشور	سال	۱۹۷۹	۱۹۸۹	۱۹۹۹	درصد	۲۰۰۰	درصد	در جهان
استرالیا	۲/۱	۱/۷	۲/۹	۰/۳	۲/۹	۰/۳	در جهان	۰/۳
برونئی	۱/۸	۱/۴	۲/۳	۰/۱	۱/۴	۰/۱	در جهان	۰/۱
چین	۲۰/۰	۲۴/۰	۲۴/۰	۲/۳	۲۴/۰	۲۴/۰	در جهان	۲/۳
هند	۲/۶	۷/۵	۴/۸	۰/۵	۴/۷	۰/۴	در جهان	۰/۴
اندونزی	۹/۶	۸/۲	۵/۰	۰/۵	۵/۰	۰/۵	در جهان	۰/۵
مالزی	۲/۸	۳/۰	۳/۹	۰/۴	۳/۹	۰/۴	در جهان	۰/۴
گوانایای جدید	-	۰/۲	۰/۳	-	۰/۳	-	در جهان	-
تایلند	-	۰/۲	۰/۳	-	۰/۴	-	در جهان	-
ویتنام	-	-	۰/۶	۰/۱	۰/۶	۰/۱	در جهان	۰/۱
بقیه کشورها	۰/۴	۰/۴	۰/۸	۰/۱	۰/۸	۰/۱	در جهان	۰/۱
جمع کل	۳۹/۳	۴۶/۶	۴۴/۰	۴/۳	۴۴/۰	۴/۲	در جهان	۴/۲

BPAmoco: 1999, 2000, 2001

جدول شماره ۹ - ذخایر شناخته شده نفت جهان در سالهای ۱۹۹۹ - ۲۰۰۰ میلادی

ارقام: میلیارد بشکه

مناطق	۱۹۹۹	درصد	۲۰۰۰	درصد	در جهان
امریکای شمالی	۶۳/۷	۶/۲	۶۴/۴	۶/۲	در جهان
امریکای جنوبی و مرکزی	۸۹/۵	۸/۷	۹۵/۲	۹/۱	در جهان
اروپا	۲۰/۶	۲/۰	۱۹/۱	۱/۸	در جهان
شوروی سابق	۶۵/۴	۶/۳	۶۵/۳	۶/۲	در جهان
خاورمیانه	۶۷۵/۷	۶۵/۴	۶۸۲/۶	۶۵/۳	در جهان
آفریقا	۷۴/۹	۷/۲	۷۴/۸	۷/۱	در جهان
آسیا - پاسیفیک	۴۴/۰	۴/۳	۴۴/۰	۴/۲	در جهان
جمع کل جهان	۱۰۳۳/۸	۱۰۰/۰	۱۰۴۶/۴	۱۰۰/۰	در جهان

مأخذ: BPAmoco: 1999, 2000, 2001

جدول شماره ۱۰ - ذخایر شناخته شده نفت اوپک (OPEC) بین سالهای ۲۰۰۰ - ۱۹۷۹ میلادی

ارقام: میلیارد بشکه

کشورهای اوپک	۱۹۷۹	۱۹۸۴	۱۹۸۹	۱۹۹۴	۱۹۹۹	درصد	۲۰۰۰	درصد	در جهان
الجزایر	۸/۴۴	۹/۰۰	۹/۲۳	۹/۹۸	۱۱/۳۱	۱/۰۸	۹/۲۰	۰/۸۸	در جهان
اندونزی	۱۲/۱۸	۹/۶۰	۵/۱۱	۴/۹۸	۴/۹۸	۰/۴۸	۵/۰۰	۰/۴۸	در جهان
ایران	۵۸/۸۳	۵۸/۸۷	۹۲/۸۶	۹۴/۳۰	۹۳/۱۰	۸/۹۳	۸۹/۷۰	۸/۵۷	در جهان
عراق	۳۱/۰۰	۶۵/۰۰	۱۰۰/۰۰	۱۰۰/۰۰	۱۱۲/۵۰	۱۰/۷۹	۱۱۲/۵۰	۱۰/۷۵	در جهان
کویت	۶۸/۵۰	۹۲/۷۰	۹۷/۱۲	۹۶/۵۰	۹۶/۵۰	۹/۲۶	۹۶/۵۰	۹/۲۲	در جهان
لیبی	۲۰/۹۰	۲۱/۴۲	۲۲/۸۰	۲۲/۸۰	۲۹/۵۰	۲/۸۳	۲۹/۵۰	۲/۸۲	در جهان
نیجریه	۱۷/۴۰	۱۶/۶۵	۱۶/۰۰	۱۶/۰۰	۲۲/۵۰	۲/۱۶	۲۲/۵۰	۲/۱۵	در جهان
قطر	۳/۷۶	۴/۵۰	۴/۵۰	۳/۵۰	۳/۷۰	۰/۳۵	۱۳/۲۰	۱/۲۶	در جهان
عربستان سعودی	۱۶۶/۴۸	۱۷۱/۷۱	۲۶۰/۰۵	۲۶۱/۳۷	۲۶۲/۷۸	۲۵/۲۱	۲۶۱/۷۰	۲۵/۰۱	در جهان
امارات	۲۹/۴۱	۳۲/۴۹	۹۸/۱۰	۹۸/۱۰	۹۷/۸۰	۹/۳۸	۹۷/۸۰	۹/۳۵	در جهان
ونزوئلا	۱۸/۵۲	۲۸/۰۲	۵۹/۰۴	۶۴/۸۷	۷۶/۸۴	۷/۳۷	۷۶/۹۰	۷/۳۵	در جهان
جمع کل اوپک	۴۳۵/۴۲	۵۰۹/۹۶	۷۶۴/۸۱	۷۷۷/۳۹	۸۱۱/۵۱	۷۷/۸۴	۸۱۴/۵۰	۷۷/۸۴	در جهان
جمع کل جهان	۶۳۵/۲۷	۷۴۱/۸	۹۹۷/۰۹	۱۰۱۶/۷۵	۱۰۴۲/۵۴	۱۰۰	۱۰۴۶/۴	۱۰۰	در جهان

مأخذ: OPEC ANNUAL ST.BU 1999, BPAmoco 2001

- Shell A.G
- 3- Reserven Und Verfgbarkeit Von Energierohstoffen 1995 (BGR), Hannover
- 4- Das Bush Vom Erdöl Deutsche BP, AG, Hamburg 1989
- 5- W. Rühl, Energifaktor Erdöl (1998)

ونزوئلا کشورهای عراق و امارات نیز میزان ذخایرشان در طی سالهای فوق به ترتیب حدود ۳ و ۴ برابر افزایش نشان می دهد. همچنین ذخایر اثبات شده کشور قطر در سال ۲۰۰۰ نسبت به سال ۱۹۹۹ حدود ۴ برابر افزایش یافته است، که نشان دهنده موفقیت فعالیت های

بین سالهای ۱۹۷۹-۲۰۰۰ روند افزایشی نشان می دهد. از بین کشورهای فوق الذکر، ذخایر نفت ونزوئلا، از ۱۸/۵ میلیارد بشکه در سال ۱۹۷۹ به ۷۶/۹۰ میلیارد بشکه در سال ۲۰۰۰ رسیده است. به عبارت دیگر در طی دوران فوق ذخایر نفت ونزوئلا ۴ برابر افزایش یافته است. بعد از